

ב. מהרמב"ם (שחיטה ו,ח) משמע שסמפונות הכבד שנוקבו – טרפה. והראב"ד ועוד ראשונים השיגוהו. ע' רשב"א מח: שו"ת הריב"ש קפט).

דף מו

פ. האם הבהמה כשרה או טרפה באחד מן המקרים דלהלן שארעו בריאה?

א. ניקוב וחיסור בקרומי הריאה.

ב. ריאה שבשעת ניפוחה שומעים קול אוושה, כאילו האויר יוצא ממנה.

ג. ריאה שהאדימה, או שיש בה מראות וגוונים משונים.

ד. ריאה שיבשה.

ה. היו בועות בריאה ונמצא נקב באחת מן הבועות.

ו. נמצאת סירכה בין שתי אונות הריאה.

א. נקב בקרומי הריאה – טרפה. ו"א אפילו ניקב העליון לבדו טרפה. וי"א אינה טרפה בנקב העליון לבדו עד שיינקב הקרום התחתון. ואפילו נקלף וניטל כל הקרום העליון – כשרה. (אלא שצריכה בדיקה בנפוחה. ר"ן ורא"ש ע"י בה"ג). ונחלקו רב אחא ורבינא כשניקב התחתון לבדו. והלכה כדברי המיקל, וכדברי רב יוסף.

(ניקבו שני הקרומים, זה שלא כנגד זה – יש מי שכתב שבדקים ע"י נפוחה, אם יוצא הרוח טרפה, ואם לאו – כשרה. ר"ן).

ב. ריאה שמשמיעה קול בשעת ניפוחה – אם יודעים מהיכן בא הקול, בודקים אם יוצא אויר מאותו מקום, ע"י הנחת דבר קל שם, לראות אם הוא מתנדנד בשעת הנפוחה. ואם אין ידוע – בודקים אותה ע"י נפוחתה בתוך מים פושרים; אם אינה מבעבעת, בידוע שאין שם נקב אלא בקרום התחתון בלבד, והעליון מגן, וכשרה כנ"ל.

ג. ריאה שהאדימה – תחילה חילק רבא בין האדימה מקצתה להאדימה כולה. ואולם הסיקו שאין חילוק בדבר. (יש מפרשים שבשניהם כשרה וי"א שפסולה. ויש מחלקים בין אדומה ובין אדומה ביותר. ויש מי שמחלק אם חוזר ללבנינותה בשעה שנופחים בה אם לאו. ע' ראשונים).

ריאה העשויה כקליפות קליפות (רש"י). או שיש בה אבעבועות, מכות וחטטים רבנו גרשום ועוד) או יש בה כתמים שחורים (אף ברובה, ובגוון כחול, אבל שחור כדיו – טרפה. עתוס' וש"ר. וי"א אף במראות הפסולות, וכשהן במקצתה ולא בכלה. ראב"ד, ר"ת), וכן העשויה גוונים גוונים (מאותם גוונים שאינם מטריפים, כגון אדומה או ירוקה) – כשרה.

ד. ריאה שיבשה, אפילו במקצתה – טרפה. ושיעור יבשות כדי שתהא נפרכת בצפורן.

ה. נמצא נקב באחת מן הבועות – טרפה, (כאשר לא מישמשה בו יד הטבח, שאם כן, אנו תולים שניקבה מחמתו. רש"י ועוד). ואין לנקב בועה אחרת כדי להשוותן, לידע אם ארע הנקב קודם השחיטה או לאחריה – שאין הדבר ניכר.

ו. נמצאת סירכא בין שתי אונות – אם כסדרן, כלומר בשתי אונות סמוכות השוכבות זו על זו כדרך – כשרה, שזו מגינה על זו. ואם אינן כסדרן, כגון ששתי החיצונות נדבקו בסירכא ממעל לאמצעית או מתחתיה – טרפה, ואין לה בדיקה. (היתה דעה שסברה שבדיקה מועילה, ודחווה. להלן מה.)
(סירכא שבין האונא לאומא – מחלוקת הראשונים. ערש"י תוס'. בין הריאה לדופן – ראה להלן מה. סירכא שבין 'עיונתא דורדא' לאחת מן האונות – טרפה. ראשונים.)

דף מז

- פא. א.** מה דינן של שתי בועות בריאה, הסמוכות זו לזו?
ב. כמה אונות יש לה לריאה, היכן מקומן, ומה דינן לענין חיסור, יתור וחילוף?
ג. אלו שינויי מראה וצורה, ושאר חבלות ופגמים שבריאה, מפורטים בסוגיא, ומה דינם?
- א.** אמר רבא: שתי בועות (– שיש בתוכן נוזלים, ואין בכלל זה יבלות קשות (ראשונים). ויש מכשירים בבעות שיש בהן מים זכים. וע' להלן מה; רמ"א לו,ג.) הסמוכות זו לזו – טרפה, (משום נקב, שהוא הגורם לאותן בועות), ואין לה בדיקה.
 בועה אחת שנראית מחולקת – בודקים ע"י ניקוב אם יש מעבר נוזלים מכאן לכאן – אחת היא, וכשרה, ואם לאו – שתיים הן, וטרפה.
 (בועות בשיפולי הריאה (האונות או האומות) – יש אוסרים אעפ"י שנשפכים להדדי. עתוס').
- ב.** אמר רבא: חמש אונות יש לריאה (מלבד שתי ה'אומות' הגדולות); שלש לימין הבהמה ושתיים לשמאלה, (וכשהיא תלויה ורגליה למעלה, והטבח פונה כלפי מעיה – השלש עומדות לימינו והשתים לשמאלו).
 חסרה אחת מהן – פסולה. (וודאי פסולה כשנחסרה אחת מה'אומות' – ע' שבט הלוי ח"ג צט, בנידון עוף שחסר לגמרי צד אחד של הריאה.
 אונה שאין בה סמפונות – אין זה נידון כחסרון אונה, או כסמפונות שנימוקו, וכשרה. אגרות משה יו"ד ח"א יא – בהסבר דברי הגרעק"א.)
 אונה יתירה, הנמצאת בשורה אחת עם שאר האונות – רבא אמר: טרפה. מרימר הורה למעשה להכשירה. (וכן הלכה. רש"י ור"ד.) היתה היתרה באמצע, שלא כסדר חיתוך האונות – אם היא מלתחת, הרי זו 'עיוניתא דוורדא' (כינוי לאונא קטנה במקום ההוא, על שם גוונה) וכשרה. (היתה גדולה הרבה, כשאר האונות – פסולה, שאין זו 'עיוניתא'. תוס'. ואילו מסתימת דברי הרי"ף משמע שכל אונא שהיא מלפנים, אפילו גדולה, ואפילו אינה במקום הרגיל של העיוניתא – כשרה. ר"ן.) ואם על גבה (או על גבי האונות, מלבד האונא הימנית הסמוכה לצואר, שדרכה להתפצל. עפ"י תוס') – אפילו קטנה מאד כעלה של הדס – טרפה. (היתה קטנה מכך, שאפילו בניפוחה אינה כעלה של הדס – כשרה. תוס', רמב"ם, רמב"ן. ויש חולקים.)
 (היו לה שתי אונות כעין 'עיונתא' – מחלוקת הראשונים. חסרו לה מאונות שבימין – יש אומרים שמצרפים את העיוניתא להשלים החסר. (רמב"ם ועוד.) ורש"י חולק. וכן נחלקו ראשונים עתה שלכל הבהמות יש עיוניתא, מה דינה של בהמה שחסרה אונא זו.)
 נתחלפו האונות במיקומן (כגון שלש בשמאל ושתיים בימין) – טרפה.